

УДК 94:355.01-042.2(477:480)«1939:2022»

Михайло ЖУРБА
(м. Київ)

Суомі. Рік 1939. – Україна. Рік 2022. Трагічне дежавю

У дослідженні простежуються трагічні аналогії між «зимовою війною» Радянського Союзу проти Фінляндії 1939-1940 рр. та повномасштабною агресією путінської Росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 р.

Ключові слова: радянська агресія, радянсько-фінська війна, історичні аналогії, комуністичний експансіонізм.

Постановка проблеми та методи дослідження. В статті методом історичної компаративістики відстежуються військово-політичні події, пов'язані із «зимовою війною» та агресією Російської Федерації проти України у різних темпоральних вимірах.

Метою дослідження є з'ясування закономірностей агресивного зовнішньополітичного курсу Москви на різних історичних відрізках.

Історіографія теми вміщує низку монографій та статей включно з наведеними у тексті публікаціями.

У 70-х рр. минулого століття у Радянському Союзі по радіо і телебаченню транслювався офіційний пісенний хіт під назвою «Хотят ли русские войны?». Якщо у пошуках відповіді на це запитання озирнутися на російську історію, стає зрозумілим, що війна це природний стан Росії, як це не потворно звучить, такий собі «стан душі» більшості росіян. Змінюючи часи і дати, ми постійно стикаємося із жахливими аналогіями.

22 березня 1940 р. СРСР і Фінляндія підписали мирний договір. То був фінал радянсько-фінської війни, яка розпочалася 30 листопада 1939 р. із вторгнення Червоної армії на територію північного сусіда. Вторгнення відбулося без оголошення війни, так само як це вчинили російські загарбники 24 лютого 2022 р. в Україні. З 30-х рр. ХХ ст. радянська Росія розглядала Фінляндію як плацдарм нападу західних держав на СРСР, тотожно тому як з 2014 р. путінський режим вважав Україну базою для військового удару НАТО по Росії. За розрахунками радянських генштабістів бойові дії мали закінчитися за 7 днів повною капітуляцією Фінляндії після захоплення 80% її території. На окупованих територіях мала постати сателітна Фінляндська народна республіка (ФНР), щось на зразок пропутінських ЛНР, ДНР. Радянське керівництво було упевнене, що після перетинання кордону Фінляндії червоноармійцями її «трудящі» підтримають «визвольну місію». У цьому запевняв Сталіна очільник компартії Фінляндії і діяч Комінтерну О. Куусінен. Компартія Фінляндії потужно фінансувалася Радянським Союзом, але витрачені кошти були викинуті на вітер, оскільки комуністи країни Суомі не мали жодного впливу на населення Фінляндії. Сподівання на можливі

виступи робітничого класу і селянства радянської агресії виявилися марними. Проте уже на другий день війни, 1 грудня 1939 р. радянське Інформбюро повідомило, що у прикордонному місті Терійокі сформовано «Народний уряд демократичної республіки Фінляндії» [3, с. 23]. Згадаємо сценарій російського військового параду на Хрещатику на четвертий день російської агресії, виготовлення ювілейних медалей «За визволення Києва». Не залишає відчуття, що свій план завоювання України путінські генерали розробили після спиритичного сеансу, де були викликані духи недолугих сталінських воєначальників – С. Тимошенка, Л. Мехліса, К. Ворошилова. До ідеологічного обслуговування агресії був задіяний «культурний фронт». Метою таких мілітарно-культурних акцій, як і сумнівних патріотичних хітів сучасних «газманових», «циганових», було підняття бойового духу окупантів. На замовлення головного політуправління РСКА композиторами Дмитром і Андрієм Покрассами на слова А. Френкеля була створена пісня про переможний осінній марш червоних танків дорогами Фінляндії. Вона містила такі рядки: «Принимай нас, Суоми – красавица». Але красуня Суомі зустрічала червоноармійців снайперським вогнем, запеклою обороною і потужними контрударами. В оперативних зведеннях повідомлялося: «Фінський солдат холонокровний і стійкий у бою, чудовий стрілок. Фінські частини уперто обороняють мости, населені пункти, висоти. Відведення військ завжди організоване і ніколи не переходить у панічну втечу». Ці слова ніби сказані про наших безстрашних захисників України. Але, якщо до Сталіна доходила інформація про реальний стан справ, то Путіну його генерали повідомляли лише приємні новини. 4 грудня 1939 року фінський уряд через Стокгольм звернувся до СРСР із пропозицією припинити військові дії і сісти за стіл перемовин. Передана через радянського уповноваженого представника у Швеції О. Коллонтай відповідь була ошелешуючою: «СРСР не знаходиться у стані війни з Фінляндією, а лише допомагає фінському народу у його боротьбі за звільнення від зграї хельсінських білобандитів». Після такої відповіді фінські солдати отримали наказ стояти на смерть. Тут варто згадати заяви міністра закордонних справ Російської Федерації С. Лаврова про те, що Росія не веде війну в Україні, а лише «виконує спеціальну операцію, спрямовану на ліквідацію київського фашистського режиму і викорінення нацизму і його ідеології».

Слід зазначити, що фінські збройні сили добре підготувалися до агресії. Особливу роль в обороні відіграла «Лінія Маннергейма» протяжністю 135 км і глибиною 90 км. Перша лінія оборони включала мінні поля, залізобетонні заслони, загорожі із колючого дроту у 30 рядів. За першою лінією знаходилися залізобетонні споруди (від 3-х до 5-ти підземних поверхів), прикриті броньованими плитами. У кожній фортеці були сховища боєприпасів, палива, водогін, електростанція, кімнати відпочинку і госпіталь. За другою лінією йшла третя лінія з новими мінними полями, бетонними укріпленнями [2]. Як би придалася така лінія захисту на кордоні України з Росією та Білорусією! Цікаво, кого зупинила «стіна», якою опікувався А. Яценюк?

Радянські генерали кидали на штурм тисячі червоноармійців, перетворюючи їх на гарматне м'ясо. Учасник фінської оборони згадував: «Російські солдати йшли так густо, що жодна куля не пролітала поза ціллю, але вони продовжували по штабелях трупів повзти вперед. Це було дике божевілля». Були і зовсім анекдотичні випадки, коли за ініціативи С. Будьоного у грудні 1939 р., коли вдарили 40-градусні морози, а сніговий покрив досяг двох метрів, на передову підтягли 4 кавалерійських дивізії. Фінські солдати здивовано спостерігали як грузнули у снігових заметах червоні кавалеристи. Як тут не згадати «день бабака» в українській Чорнобаївці, де ЗСУ знову і знову нищать російські підрозділи.

Одночасно перекидалися резерви із тилових військових округів, не готові до ведення військових дій. Всього за три місяці боїв Червона армія втратила 72408 «двохсотими», 193 тис. «трьохсотими» і 17520 зниклими без вісти. У полоні опинилися 5,6 тис. червоноармійців, з них 5,5 тис. були репатрійовані до СРСР, де їх розстріляли як зрадників. Фінські втрати склали 22810 загиблими і померлими від ран. Внаслідок повітряних бомбардувань загинуло 1029 осіб [1].

Висновки. «Великий військовий стратег» Й. Сталін своєю провальною агресією проти Фінляндії підштовхнув А. Гітлера до нападу на СРСР, вважаючи його нездатним до опору. Нині Фінляндія незалежна, демократична, розвинена, самодостатня країна.

Список використаних джерел та літератури

1. Вехвіляйнен О. Фінляндія в Другій світовій війні: між Німеччиною і Росією. Київ: Темпора, 2010. 247 с.
2. Носков А.М. Радянсько-фінляндська війна, 1939-1940. Київ, 1990.
3. Полягли в снігах Суомі: Книга Пам'яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубежем. Київ, 2004. Т. 2. 968 с.